

severozapadnih Slovanih, na primer: Skor-a (staropoljsko), Skor-en, Skor-ek (staromoravsko), Skor-on, Skor-oša, Skor-ak (staromoravsko), pri Srbih tudi: Skoro-mir in Skoro-sav.

Imena imenitnega vojvode Ingo, Ingou, Inguo ne vem razložiti, a v fravhajmski fari so še živa imena: Ing-ol ič, in na gorenjem Štajarskem je potok z imenom Ingering, to je, Ing-er-nik.

V staro-koroškem imenu: Zwentusso, to je, Svent-uš-o, novoslov. Svetuš, mislim najti še polno obliko: СВѢТУШЪ, tako, da je imel staroslovenski Ѣ veljavo glasnika o.

Znameniti ste imeni: Mandrag in Zemiboned, Mandrag — cara meditans, cogitans? Iz tem. Sem najdemo pri severozapadnih Slovanih: Sem, Sem-il, Semi-rad, Semi-slav, Sem-ko, Semo-vit, Sem-ota. Iz tem. bon pa imena: Bon-ata, (staročesko) Bon-uš, Bon-eš, Ben-ada, Ben-eda (vir nobilis 1115, 91. Reg. Boh.).

V brižinskem rokopisu iz 10. stoletja nahajamo imena Slovenov: Pecili in Pecila, in sopet enako ime pri starih Poljaki: Pec-ol (Cod. Pol. maj. 54, XLIX.). V imenu: Pecili bi se še utegnil slišati staroslov. ꙑ; tako tudi v imenu starokoroškega plemiča: Wecili, katerega novejši preiskovalci starin imajo za očeta sv. Eme. Ime: Vec-el je staročesko (1173, 459. III. Palacky). V isti listini, v kateri stoji Pecil za pričo (leta 1043) se tudi najde ime: Chaloh (Eichhorn, Beiträge I, 185.). Iz tem. kal imamo imena: Kal-on, Kal-ota, Kal-ina, Kal-oka, Kal-ika, večidel severo-slovenska. Sufiks oh najdemo v imenih: Dět-oh, Mil-oh, Žir-oh, Sla-voh, Rad-oh.

Imena nemških prič v tej listini se glasijo: Meinhart, Wolfolt, Reginhart, Ruthart, Ulmut itd.

„Baldewinus divina dispensante misericordia juvenis ecclesiae archipastor“ poroča, da je grofinja Ema mu izročila posestva Richenburg in Edilach „per manum sui advocati Prezlai. Huic facto interfuerunt Aschwin advocatus gurcensis ecclesiae, supradictus: Prezlaus, delegator ipsius praedii (Eichhorn, l. c.) Askvin je staronemško ime in označuje to kar: Gotthold, iz: ask', poznamovanje za višje božanstvo v in: win, amare, a Prezlaus je severozapadnoslov. Preslav, ruski: Pereslav, Preslaus, ime staročesko (Reg. Boh. 1237). Pobožna grofinja Ema je torej imela slovenskega odvetnika.

Tudi koroški plemič Chaecelin, ki je svoja posestva v junski dolini leta 1106. daroval oglejski cerkvi, je utegnil biti Slovenec. Imena: Kac-a, Kac-ev-ič, in slična, še dandanašnji so navadna pri Rusih. Zaradi oblike primeri slovenska imena: Hudolin, Butolin. Med nemškimi pričami beremo imena: Uvilihalmus, Rudolfus, Gundachrus, Ernst, Geroldus, pa tudi najdemo slovenskega plemiča Walchun (Valkun), tudi priča Adilbertus Chorenchast bi utegnil biti slov.: Koringost, pertinax hospes, okoren gost.

Takošnih imen bi se še dalo mnogo nabrati iz tako imenovanih „Saalbücher“ svetopavlovskega, admontskega in sv. lambreškega samostana. V vseh teh živijo učeni slovenski duhovniki, kako hvaležen njim bode prihodnji slovenski zgodovinar, ako bi se taka imena objavila! Tudi za jezikoslovca so važna. Dokazati bi se tudi dalo, kako dolgo se je po gorenjem Koroškem in gorenjem Štajarskem slovenstvo ohranilo. Tako nam poroča admontski „Saalbuch“ (III, 146), da sta slovenski plemič Tridizlaw in njegova žena Zlawa ne daleč od cerkve sv. Mihela v Lesniki (Liesing) postaviti dala na svojem posestvu cerkev (okoli leta 1140): „ex nobili ergo prosapia ortus Tridizlaw cum uxore sua Zlawa ecclesiam in honorem s. Walpurgis in praedio suo fun-

daverunt“. Imeni Trdislav in Slava ne potrebuje razlage, spozna se na prvi pogled nujno slovensko lice. Gospod admontski benediktinec P. Korbinian Lajh je v admontski biblioteki videl, kakor mi je sam pisal, odlomke slovenskega katekizma, zakaj se ta važni jezikovski zaklad ne objavi? Ne vem, kako bi se potožil o naši malomarnosti. (Konec prih.)

Slovensko slovstvo.

* *Najdenček ali pravični se tudi živine usmili.* Prevedeno iz nemščine. 1881.

* *Répoštev, duh v Krkonoških goráh.* Pravljičica, nemški spisal J. K. A. Musäus. Tretji popravljeni natis. 1881.

* *Dve čudapolni pravljici za slovenski narod povedani. I. Peter Krunov, rešitelj treh zakletih vitezov. II. Okamnjenci na Blanskem gradu.* Drugi popravljeni natis. 1881.

* *Vrtomirov prstan ali zmaj v Bistriški dolini.* Ljudska pravljica iz preteklih časov. Zapisal Jakob Alšovec. Drugi pregledani natis. 1881.

Te štiri knjižice, v prvi vrsti za naše ljudstvo in za mladino našo namenjene, izdala je naša občespoštovana in na treh razstavah učnih pripomočkov odlikovana knjigarna J. Giontinijeva, in je s tem izdanjem svojo priljubljenost gotovo še povečala. Te knjižice, pisane po vsem v lepi in gladki slovenščini, odlikujejo se še posebno po svoji opravi. Vsaka knjižica ima na čelu veliko barvano podobo in tudi tisek je prav lep in razločen. Z eno besedo, mi moremo te knjižice po vsem le pohvaliti in jih gorko priporočamo kot zanimivo berilo vsacemu, tudi odraslim. Cena vsaki knjižici je vkljub lepi obliki in množini pól le 20 kr. Dobivajo se v Giontinijevi bukvarni na mestnem trgu v Ljubljani.

* „**Viestnika**“, katerega izdaje hrvatsko arheološko društvo in kateri se je uže priporočal slovenskim starinoslovcem v „Novicah“, izišel je drugi broj. Vsebina mu je: „Intagliji i kameje u osječkom gradskom muzeju“, — „Još nešto o predhist. sjekiri“, — „Na obranu sjekire kamenite dobe našaste u Vrbniku“, — „Arheološka izprava“, — „Alveria“, — „Rimski novci carski zem. muzeja u Zagrebu“, — „kritika“; vrhu tega „Razne vesti“ i „dopisi“. To je obseg drugega zvezka. Na str. 62. i 63. pa ima med dopisi tudi slovenski dopis gosp. Fr. Jarca: „O starinah u Drnovi blizu Leskovca“, v katerem pisatelj opisuje svojo precej bogato zbirko rimskih novcev, igelj, posod in dveh malikov, katere reči je nabral po ljudeh iz bližnjega Trnovega, kjer je stalo, kakor je znano, rimsko mesto Noviodunum. — Temu zvezku pridejano je tudi „Izviešće“ za god. 1880., iz katerega se razvidi, da je društvo imelo m. l. 22 radnikov in 302 podpirujočih udov. V zvezi pa je stalo društvo s 75 učenimi društvi in zavodi. Slednjič pridejana so še pravila hrv. arkeol. društva. — Ker Slovenci še nimamo enacega lista, priporočamo ga vsem prijateljem starinoslovja prav posebno. Kdor hoče društvu pristopiti kot ud, plača 1 gold. vstopnine in vsako leto 2 gold.; zato pa dobiva „Viestnik“. Naslov: Hrvatsko arheolog. društvo v Zagrebu.

Zabavne stvari.

O vplivanji muzike na človeka.

Govoreč o muziki sploh ali o nje posameznih oddekih mislimo ob enem nehoteč na nje dotike s člo-

vekom in kako vpliva ná-nj. Če tudi je žival le bolj ali manj sprejemljiva za muziko, vendar le malo dela vtisa na-njo, in edini človek, kateremu je stvarnik podaril um, more uživati lepoto vseh umetelnosti vesel in v polni meri. Umotvori obrazovnih umetelnosti, kjer umetelnikov genij vdahne nečutnemu kamnu ali lesu novo življenje, prekrasne slike, pred katerimi postajamo, čudeč se izbornim bôjam — vse to in še marsikaj drugega gotovo povzdiga duhá in nam lepša in sladši življenje. Toda brez muzike, ali drugače, brez zvočnega gibanja bilo bi naše ozračje (atmosfêra) po besedah Aleks. Humboldtovih vedno tihotna puščava. Ta izrek izvrstno znači, kako cenó in kakošen vpliv ima za človeka muzika, ki jej gre predstvo med vsemi lepimi umetelnostmi, in napisati bi se dale knjige o nje mnogih plemenitih svojstvih.

Muzika — ako hočemo govoriti po pravici — prešinja in pretresa človeku dušo in telo bolj, nego vse druge umetelnosti. Slikarstvu je sicer odprto širje polje, kjer se more skazovati, in njega sledovi ostajajo stalno pred očmi, a moč muzike sè svojimi sedmimi strunami in nekaterimi glasovi je vendar večja, nje učinki so vedno novi in v dušo sezajoči, slikarstvo pa se kaže vsikdar v jedni isti obliki ter vzpostavlja svoj predmet le treznemu opazovanju. Mojsterskih koncertov in velikanskih muzičnih slovesnosti se ne more sicer vsakdo udeleževati, literatura in znanstvo sta mnogokomu zaprta, muzika pa je splošna umetelnost, ki ima svoj dom v kraljevi palači kakor v preprosti kmetski, sè slamo kriti hišici, in razveseljuje srce bogatinovo in uboščekovo sè svojimi mehki glasovi. Ni jej treba za to Bog zná kacih velicih pripomočkov, prost instrument, na pr. piščalka je uže dovolj, da se javljajo muzike prekrasni učinki. Vse lepe umetelnosti se vpo- trebljajo v lepšanje in naslajanje življenja, ali nobena nima moči, tako splošno in popolnem dosežati ta svoj namen, kakor vzvišena muzika.

Mnogokrat se vséli dolg čas v sicer izbornó družino, in kaj vzbudi zopet živahnost in veselost? Prísrčna pesem ali tudi kaka kompozicija, na klavirji igrana itd. Aristid Komtilijan je zatorej prav govoril, rekši, da je muzika takošno „znanstvo“, katero pristojí vsaki starosti, ter edino more resnično lepšati človeško življenje, in takisto je pisal tudi Gerbert v svoji knjigi: „Scriptores ecclesiastici“, da muzika prijetno vpliva na slabotnega starca in nezmožnega otroka. S kratka: oblast muzike vpliva na divjaka in naobraženega Evropeca, na starca in mladenčca, na moški in ženski spól.

Prav za tega vsesplošnega značaja voljo je tudi umevno, zakaj Kinezi, po besedah necega starejšega, v Pekingu živečega misijonarja, smatrajo muziko za temeljni princip vseh znanstev, nazivajoč jo „vsesplošno znanstvo“, ali „znanstvo vseh znanstev“. Morebiti se dá to razlagati iz besed Ciceronovih in še drugih modrákov, kateri so dejali, da naši duši ni sorodnejšega, nego li številke in glasovi, da nas to spodbada in vžiga, meči in krotí in dela vesele in žalostne. S tem je tudi ob enem naznačena razsežnost učinkov muzike in nje načinov. Gotova istina je, da muzika vpliva na telo, da-si neposredno zunanji zvočni valovi dosežajo, namreč slušne živce in tako ob enem tudi one, kateri se razširjajo po vseh drugih telesnih delih. Kedar zadene glas ušesno mrenico, se stresejo telesni deli, kakor struna na klavirji, in to prijetno vzdraži vse oživčje bolj ali manj ter zagiblje ude, da se kri hitrejše pretaka po vseh delih človeškega telesa. Morebiti je celó ta učinek tako velik, kakor menijo nekateri zdravniki, da množí in pospešuje izločevanje sokov in vravnava delavnost prebavil. Res je, se vé, da muzika bolnikov ne ozdravlja,

vendar da napravlja prijeten vtis na zdravega človeka, to se ne dá tajiti. Kvintilijanove besede so gotovo dobro podprte, ko pravi, da se mu zdi, kakor bi nam bila priroda podarila muziko, naj bi lažje prenašali (najbrž telesne) trude. Ko zapoje vojaška trobenta, kaka srčnost prešinja vojščaka, utrujenega po raznem trpljenji, in kedar godejo godci, kako lahko plešejo brez vsega vpehanja ženske, katerim je sicer sleherni korak preveč. V starih pisateljih beremo pogostoma, kako je bilo pri obleganjih itd. vsegdar po več muzikantov, da so podžigali vojščake, in Aristofan celó navaja nekatere muzične instrumente, češ, da spadajo v inventar barke; takisto omenja Evripid, da je bilo za njega dni obično, spremljati veslárje z muziko. In sploh se tudi mi lahko prepričamo vsak dan, kaj je muzika človeku. Pogledimo kmetovalca, delajočega po polji v poti svojega obraza, pridnega gorníka v vinógradi, kovača pri ognji — vse poje in si odganja s petjem skrbí, ter vzbuja v duši veselje, ker tako se skoraj nevedoč prenašajo in pozabljajo vse teže življenja. Zatorej je v tem oziru le iz življenja vzeto, kar poje nekdo o muziki:

„Junaško spodžiga vojsko na boj,
Ko poje trobenta, v sovražnikov roj
Spusti se, jih nič, podira...“

Zato je uže v starodavnih časih vsikdar spremljala muzika vojščake v boj, kakor se nam to poroča o Hebrejcih, Grkih, Rimljanéh itd.

Umeje se, da je s tem uže označen bistveni vpliv muzike na dušne moči. Namen muziki je, po besedah necega strokovnjaka, da vedri in giblje dušo, da pomirja, gine, vžiga, razmišlja, kratkočasi, zdravi, boljša nprav in naslaja srce. Težak nálog ima muzika, utegne kdo reči, a mi dostavljamo, da ga zvesto spolnuje. Ona povzdiga potrtega duhá, in česar ne more časih tešilna beseda prijateljeva, storí čarobni glas strune, da izgine takoj vsa tožnost, kakor spomladanje megle.

Naš Umek poje o muzike učinku na človeka:

„... In če ga stiskajo mnoge težave,
Ako svetlobo zakriva mu noč,
Spet mu pomaga v prejasne višave
Godbe nebeške brezkočna moč.“
(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Rumunski kralj* se je dal kronati 22. maja s krono, narejeno iz jekla turškega topa, ki je pri Plevni bil Turkom vzet.

Naši dopisi.

Iz Budapešte 19. maja. — Z Dunaja je svitli cesarjevič Rudolf s svojo soprogo došel 18. dne t. m. v naše mesto in tukaj sprejemal raznotere deputacije, med katerimi osobito odlično tudi deputacijo mesta **Zagreb**a. Ko je ban grof Pejačević predstavil gradskega načelnika gosp. Mrazoviča, se je on v lepem govoru hrvatsko poklonil Nj. cesarskima visokostima. Na to je svetli cesarjevič odgovoril v čisti hrvaščini, rekši, da zahvaljuje se v imenu svojem in v imenu svoje žene (to je bila lastna njegova beseda). Ko je gosp. Mrazović cesarjeviču in njegovi soprogi razkazal dragoceni diadem, ki ga je zagrebško mesto poklonilo cesarskima visokostima, je cesarjevič živo svoje dopadajenje nad tem darom objavil z besedami: „vrlo liepo, hvala liepa“ in dostavil še: „jaz ne govorim dobro hrvatski, a bolje govorim česki.“ Podal je potem roko Mrazoviču in rekel, da želi „pohoditi Zagreb“. Gosp. Mrazović mu na to odgovorí, da bode ta vest jako osrečila ves národ

gostanje naroda in njegovega napredka; nasprotno pa, da ga ni očitnejšega in gotovejšega merila za dušno spridenost kacega naroda, nego je preziranje velikanov svojih.

Ker smo tedaj hvaležni našima dobrotnikoma in korifejema, kedaj in kako ju hočemo slaviti? Čas in dan cerkvenega proslavljenja določila je njegova svetost papež Leo XIII. v okrožnici svoji, ki zapoveduje, da se ima po vsem katoliškem svetu **sopraznik** Cirila in Metoda praznovati 5. julija. In kdaj svetno? To prepustimo našim rodoljubom duhovnim in svetnim, ki bodo gotovo skrbeli, da se bode Slovenija slovesno spominjala korifejev svojih, če ne isti dan ko cerkev, pa kak drug pripravi dan. Prepričani smo tudi, da ne bodo pozabili prostega ljudstva, ter ga seznanili z življenjem in delovanjem sv. bratov.

Grad „Ezzenbach“, kje je stal,

na Kranjskem ali pa ob reki „Inn“?

in še marsikaj družega.

V svoji zbirki zgodovine Andeksov na Kranjskem nahajam tri listinske kopije, katere jako nerad zavržem, posebno, ker jih imam omeniti zaradi krajev, kjer so se te listine izgotovile, in sicer:

1246., 20. sept., „Datum in Scorphemberch“. Podeljenja fevdov Bertolda V. in Neže III. Andeksov Rapotonu „de Ezenbach“.

1248., 22. sept., „datum apud Scorphemberch“. Ista dva zastavita Rapotonu „de Ezenbach“ za stroške varstva grada „Nuwenburc“ mito in dohodke tega grada.

1257., 24. aprila, „acta sunt haec in novo castro nostro in Carniola circa Werdeneke.“ Ulrik, vojvoda Koroške, „dominus Carniole“ ponovi sinovom R. „de Ezzenbach“ fevde njihovega očeta.

Grad „svibniški Ostrivrh“*) je bil lastina Andeksov, v katerem je Neža III. Andeška prebivala vsaj dve leti, če ne več.

Grad „Werdenecke“, to je, Bernek „cum foro“, je bil svoje dni znamenit v zgodovini Kranjske. Tu je bival tisti vicedom v listinah z imenom „Werigandus, Werandus, Wigandus“ itd., o katerem si je rajnki profesor Kozina z vso bistrumnostjo prizadeval dokazati, da ga celó ni bilo s tem imenom itd. A bil je, toda „vicedominus ecclesiae Aquilejensis“, namreč tisti „Werandus de Stein (iz Kamnika)“, ki je bil poprej župnik mengiški in soustanovitelj samostana v Velesovem.

Kaj pa pomeni v 3. registru beseda „circa Werdeneke“? Jaz sodim, da tu ni v mislih Bernek, temveč grad „Apfaltarjev“; kajti leta 1257. imenuje vojvoda Ulrik kraj, kjer se je listina izgotovila, kakor sem uže poprej po latinsko navel, in kar se poslovenjeno tako-le glasi: „To se je zgodilo v našem novem gradu na Kranjskem blizo (circa**) Berneka“, leta 1265. pa so od na novo postavljenega grada „Apholtern“ les prepeljavali, da so grad „Guardenek“ popravili. To je tedaj dokaz, da tu omenjeni novi grad blizo Berneka je bil grad „Abfaltern“. S tem pa sem tudi pokazal, kje je domovina naših sedaj nemških, a nekdanj doma-

čih pobožnih Abfaltarjev, ki so si v zatiških listinah svoj spomenik stavili. Znabiti nam bi kdo poiskal kraj in povedal, kakošno mu je slovensko ime, ker ni misliti, da so pradedi naših baronov iz Štajarskega ali Tirolskega k nam prišli, temveč da so oni vplemeniteni domačini, kajti med Zatičino in Bernekom je neko starodavno selo, ki so ga Nemci v „Apholtern“ prekrstili, in se uže leta 1136. v zatiški ustanovni listini nahaja. Čeravno pa sem celo karto generalnega štaba pregledal in slovenska imena z nemškimi primerjal, mi vendar to ni nič koristilo, ker mi niso znani stari gradovi, o katerih se še samo pravljice med ljudstvom nabajajo, kajti uže leta 1446. niso Abfaltarji vedeli za svoj rodovinski grad, kakor nam Valvazor pripoveduje, no, sedaj vsaj za obližje kraja vemo, kje da je stal.

Dragi domorodci! ker ne bo več dolgo trajalo, da dobite prvo knjigo od mene (ako jo sl. odbor „Matice slovenske“ sprejme) z jako važnimi doneski za kranjsko starodavno zgodovino, zato Vas prosim, blagovolite mi razjasniti stvari, za katere poprašujem, ako so Vam znane in sicer: ni li kake pravljice v onem kraju, ki se imenuje „Jesenice“, „Jesenovec“ ali „Jesenov potok“, da je ondi nekdanj „stari grad“ ali „grašnica“ stala? To bi bil „Ezzenbach = Eschenbach“. — Kaj pa „Neuenburg“ na Kokri? Je bil nekdanj tam tovarni pot, ali je še sedaj tam kakova važna cesta? Kraj mi ni znan, toda registrov imam nekoliko andeških, spanheimskih in habsburških za nj. Prosim tedaj, ako je komu kaj znano o tem, naj mi blagovoli poročiti, da ne bo treba zame-tavati „narodnega blaga“, dokler je še dvomljivo, je li naše ali pa ptuje zgodovine. France Šumi.

Šolske stvari.

Nove slovenske pisanke in risanke.

Musilova tiskarna na Dunaju izdala je učiteljem toliko priljubljene pisanke za lepopisje, spisje in narekovanje in za računanje sedaj tudi v slovenskem jeziku menda po vseh naših knjigarnah. — Odlikujejo se te pisanke, ki so za šolsko rabo potrjene po odloku sl. naučnega ministerstva, po močnem in ličnem papirji, lepem načrtovanji, pa tudi po vnanji obliki. Vsaka pisanka ima namreč na čelu lepo podobo iz zgodovine avstro-ogerske, na zadnji strani pa poučen popis tega, kar kaže podoba na prvi strani. Tudi vse te slike, ki so na pisankah, so potrjene od c. kr. naučnega ministerstva. — Razun teh pisank izdala je omenjena tiskarna tudi še dve risanki po meterskem sestavu; obe se odlikujeta po ličnem papirji.

Z dobro vestjo moremo tedaj priporočati pisanke in risanke našim gospodom učiteljem. Cena pisanke je 2 kr., risanke pa 3 kr.

Zabavne stvari.

O vplivanji muzike na človeka.

(Konec.)

A bolj še je namen muziki, veseliti srce; nazivati jo smemo zategadelj najplemenitejšo zabavo, prav zato pa se tudi tako skrbno goji z velikimi troški po konservatorijih in gledališčih, v koncertih in na družih muzikaličnih slavnostnih veselicah, h katerim prihaja na tisoče in tisoče poslušalcev pojit si dušo z nadzemskimi melodijami. Skladatelji tekmečujejo med sabo, da občinstvu nudijo vedno novih skladb, vsako lepšo od prejšnjih. To je imel v mislih Miroslav Vilhar, pojoč:

*) Rajnki g. Parapat je „Šarfenberge“ kar naravnost v Ostrovrharje poslovenil; jaz pa razločujem Ostrovrharje na ustji Ljubljanice v Savo pri Zalogu, in Svibno-Ostrovrharje ali Svibnjane za „Šarfenberge“, in to zaradi tega, da se nam pomote o zgodovinskih krajih ne vrinejo.

**) „Circa“ pomeni tu, kar „non procul“ = v okolici ali ne daleč od Berneka.

„Muzika, vesela deva,
Pevcu strune v róke daja;
Grlo poje, kakor slavec,
Kadar srce v nji se taja“.

Proti nebu se povzdiga duh, kadar o praznicah v olepšani cerkvi mogočno zabučé orglje, in nov svet veselja se nam odprè, kedar vešči godci zagodejo, al veseli pevci zazvengnejo svojo pesem, kajti muzika izraža vsa dušna čuvstva.

Kakor ima veliko moč živa beseda, tako tudi muzika. To pripoveduje o sebi Plutarh, in Pitagorejci so zjutraj z glasovi lire jačili duhá za spretno delo. Seneka povdarja, da so frigiški žvegijarji (piščači) spravljalí ljudi iz uma, zaradi česar so filozofi piščalko imenovali „dražljivko“ (orgiastike). Iz tega je tudi umevno, zakaj so Indi planili na sovražnika s petjem cimbal in trobent, kar se je godilo tudi pri Grkih, Lidih, Rimljanih in Kretčanih. Ravno tako je rabila muzika hebrejskim prorokom, da so netili duhove in takisto se pripoveduje o Koribantih.

Čudno je pri vsem tem se vé to, da muzika le pomirjevaje vpliva. Sv. Krizostom pravi, da je muzika izumljena v zdravilo človeške strasti, kakor tudi trdi Jean Paul, da se poizgublja osornost duše, ako jo poživlja muzika. — Ahil je krotil svoj srd proti Agamemnonu z brenkanjem na citre in Pitagorejci so tudi mirili svojo jezo z muziko. O samem Pitagori se poroča, kako je vinjenega mladenča, hotéčega zapaliti hišo, s tem odvrnil od zločina, da mu je ukazal igrati resno melodijo v spondajski meri. Dalje piše Cicero v svojih „Tuskulanih“ (knjiga IV., 2.), da on in njega učenci so po globocih premišljevanjih z igro strun zopet krepili duhá, in Seneka („de ira“) dostavlja, da je na ta način brzdal svoje strasti. Zato se nam ni čuditi, ako je nekoč velel orakel, naj se pozove iz Lezba pevec, da zaduší punt, ki se je bil vnel v Lakedajmoni. Solon je bil ganil s petjem neke elegije razdražene svoje someščane, da so odpravili neko zelo nepravilno postavo, in Empedokel je bajè sè svojim petjem necega razljučenega mladenča tako vpo-kojil, da ni storil namenjenega umora. Ovid je zatorej mogel po pravici peti:

„Enervant animos citharae, lotosque liraque“.

„Vzburjeno dušo kroté piščalka in citre in lira.“

Nebrojno primer bi še lahko navajali, a narastla se nam je uže itak tvarina, zatorej omenjajmo le še nekatereh. Znano je, kako je Friderika Vélicegea po Hubertsburgskem pomirji ganil veličastni „Te Deum laudamus“, kako je angleški kralj Gregor I. čuvši to zahvalno pesem podpisal amnestijo, o kateri sicer ni hotel čuti besede, in o Napoleonu I. se bere, da ga je slavna pevkinja Katalani omečila do solz. Jako zanimiva je dalje zgodba škofa Theodulfa Orleanskega, katerega je bil Ludovik Pobožni obsodil na vse življenje v ječo. V zaporu je zložil krasno duhovno pesem „Gloria, laus et honor tibi Christe, redemptor“, ter jo je pel sè srčnim glasom, ko je na cvetno nedeljo knez šel mimo; to pa ga je tako presunilo, da je škofa oprostil.

Poleg te čudotvorne moči ima muzika še to posebno svojstvo, da namreč človeka lahko zaziblje v spanje. To moremo opazovati uže pri otrocih, katere vspavajo pesternje sè svojim tihim petjem. Sicer morebiti muzika sama ob sebi nima tega svojstva, vendar je gotovo, da prijetno petje nekako préči delavnost čutov in mirí duh, zato se nêrvi bolj sprejemljivi za spanec. Tako vsaj uči skušnja. Mecen je po besedah Seneke dolgo iskal pomoči proti sanjam, a še le muzika ga je ozdravila. Starejši zdravniki kar resno priporočajo muziko v pomoč, kedar kdo ne more spatí — in morebiti ne

po krivici. O Karolu IX. se govori, kako so mu po strašni Jernejevi noči morali dečki pevati, da je mogel zaspati, kar se sicer ni zgodilo.

Morebiti je s tem svojstvom muzike in petja v zvezi tudi vpliv v verskem in nraavnem oziru, blezu tako vsaj se je izrazil Melanchthon, rekoč, da prav ona pripravlja dušo za spoznavanje božjih stvari. Vsakako dela cerkvena božja služba silovit vtis, ako se združuje s petjem in igro instrumentov. Sploh nam ni mogoče, določnejše označiti učinkov muzike, nego z besedami necega angleškega pisatelja, kateri pravi, „da ona odvrta našo pozornost in naša čuvstva od našega nepopolnega zemeljskega stanú, nas povzdigne v premišljevanje nadzemeljskih stvari in popolnosti Večnega bitja, vžiga v nas sveti ogenj, vzbuja spoštovanje in ljubezen ter pripravlja dušo na božji glas.“

Muzika v obče blažeč vpliva na človeka. Plemenita, vzvišena umetelnost je v najširjem pomenu. Ona podaja nam najboljšo in najčistejšo zabavo, nje vtisi so nežni; ona zmerno bodrí dušo in je naša najljubša spremljevalka v žalosti in veselji. Muzika najbolj poživlja vtujene dušne moči in je vez družbinskemu nagnenju. Naša srca povzdiga kvišku proti nebu, kjer je izvor najčistejše harmonije, kateri pospešuje edinstvo in mir. Ako ona ima v roci oljčno vejo, hodi pred njo mir, vodi jo prijateljstvo, veselje jej stopa ob strani, edinstvo za njo in okrog in okrog jej hité naproti pridobljena srca.

Mnogovrstne novice.

* *V brambo planike (Edelweiss).* Dobro znana je krasna cvetlica, ki po visocih planinah raste in jej je ime planika, tudi „očino zeljše“ (Edelweiss); le predobro znano je pa tudi to, da te planinske lepote kmalu ne bo več ne v Švajci, pa tudi pri nas na Gorenjskem ne, če bodo grabeži tako neusmiljeno po njej segali, kakor segajo zdaj, ko prekrasno to rastlinico, namesti da bi le nje cvetke odtrgali ali odrezali, kar celo s koreninami rujejo iz zemlje in tako na njeni materni zemlji nje zarod pokončujejo. Temu presilnemu roparstvu v okom priti, je vlada v kantonu Bernu v Švajci ostro prepovedala prodaj planike s koreninami in dovoljuje le dorasli cvetlici samo cvetke odrezati. Kdor se pregreši zoper to prepoved, ga zadene kazen od 6 do 50 frankov. — To je prav, in želeti je, da enaka prepoved, ki jo imajo v svobodni Švajci, bi se vpeljala tudi pri nas povsod, kjer se pod pretvezo beraštva tako neusmiljeno s koreninami pokončuje planike. Naš Triglav in naši drugi velikani na Gorenjskem bodo kmalu oropani prekrasne planike, če je vsako leto v celih korbah s koreninicami izruvane na prodaj pride v Bled in okolico njeno, kjer poleti meščani radi vživajo planinski zrak in krasno cvetlico radi kupujejo

* *Število prebivalcev v deželah avstrijskih.* Statistična osrednja komisija je dala na svetlo skupne številké iz poslednjega ljudskega štetja. Prebivalcev šteje dunajsko mesto 726.105, — brez Dunaja dolnja Avstrija 1 milijon in 602.916, — gornja Avstrija 760.879, — Solnograško 163.566, — Štajarsko 1 milijon 212.367, — Koroško 348.670, — Kranjsko 481.176, — Trst in okolica 144.437, — Goriško z Gradiško 210.241, — Istra 295.854, — Tirolsko 805.326, — Predarelsko 107.364, — Česko 5 milijonov in 557.134, — Moravsko 2 milijona in 151.619, — Šlezko 565.772, — Galicija 5 milijonov in 953.170, — Bukovina 569.599, — Dalmacija 474.489. Vse imenovane dežele skup 22 milijonov in 130.648. V teh številih ni vojakov všteti.